

การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพ  
เหนือ กรุงเทพมหานคร\*

PROMOTING CAREER AND GENERATING INCOME FOR THE ELDERLY  
IN THE AREA OF NORTH BANGKOK ZONE, BANGKOK  
METROPOLITAN

พิรรรยาห์ พูลเกิด<sup>1</sup>, กมลพร กัลยานมิตร<sup>2</sup>, สถิตย์ นิยมญาติ<sup>3</sup> และ ชูชีพ เปียदनอก<sup>4</sup>

Ki Phiranya Poonkerd<sup>1</sup>, Kamolporn Kalyanamitra<sup>2</sup>, Satit Niyomyaht<sup>3</sup>

and Chucheep Biadnok<sup>4</sup>

<sup>1-4</sup>คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

<sup>1-4</sup> Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Email: Usamanee.p@gmail.com

## บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ และ (3) เสนอแนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ จำนวน 21 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการสรุปความแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานครนั้น ได้ให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น จึงมีการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพฯ ตามชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ โดยมีการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาทักษะฝีมือผู้สูงอายุ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ได้ใช้กลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อผลักดัน

---

\* Received 14 April 2024; Revised 11 June 2024; Accepted 29 June 2024

การจ้างงานผู้สูงอายุให้มากขึ้น มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ สร้างแรงกระตุ้นแก่ผู้ประกอบการภาคเอกชนให้มีการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ ตลอดจนความช่วยเหลือการทำตลาดออนไลน์ให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ 2) ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ พบว่า จากสภาพร่างกายของผู้สูงอายุที่เสื่อมลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น ทำให้ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ประกอบการที่มีในทิศทางลบ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับโอกาสในการจ้างงาน ในขณะที่ผู้สูงอายุเองก็ปลีกตัวออกห่างจากสังคม ไม่ยอมกลับเข้าสู่ระบบการทำงาน และ 3) แนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ ควรเริ่มจากการเสริมสร้างความแข็งแรงด้านสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อห่างไกลโรค เพิ่มมาตรการในการสนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุให้มากขึ้น และจัดหาแหล่งเงินทุนสำหรับกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อนำมาใช้เป็นทุนในการทำงาน

**คำสำคัญ:** การส่งเสริมอาชีพ, การสร้างรายได้, ผู้สูงอายุ, เขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ

## Abstract

The objectives of this research were (1) to analyze the career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan, (2) to study the problems and obstacles in career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan, and (3) to propose the guidelines to promote the career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan. The research was qualitative. Key informants in this study included the executives and government personnel who involved an important role in promoting career and generating income for the elderly, and the elderly, both men and women, aged 60 years and over, totaling 21 people by a purposive selection. The research tool was a semi-structured interview. The analysis used a descriptive summary.

The results of the research found that 1) the career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan had increasingly focused on the impact on the well-being of the elderly. Therefore, the career promotion projects had been organized in various communities to provide the elderly with opportunities to build careers and generate income by developing curriculum, developing the skills of the elderly, both short-term and long-term. It had used a mechanism of cooperation between the public and private sectors to push for more employment of the elderly. Self-employment was promoted, creating incentives for private sector entrepreneurs to employ elderly workers as well as assistance in online marketing for the elderly group, 2) the problems and obstacles in career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan found that the physical condition of the elderly deteriorated with increasing age causing it to affect the attitude of entrepreneurs in a negative direction. As a result, the elderly did not have employment opportunities. Meanwhile, the elderly also withdrew from society refusing to return to the work system, and 3) the guidelines to promote the career promotion and generating income for the elderly in the Area of North Bangkok Zone, Bangkok Metropolitan should start by strengthening the health of the elderly, to stay away from disease, added measures to support employment of more and more elderly people and provide financial resources for the elderly to use as capital for their work.

**Keywords:** Career Promotion, Generating Income, Elderly, North Bangkok Zone

## บทนำ

ประเทศไทยอยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางประชากรอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านโครงสร้างอายุของประชากร ที่มีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มมากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นประชากรที่อยู่ในวัยพึ่งพิง (ต้องการการดูแลจากรัฐและครอบครัว) (Research Cafe' Thailand Science Research and Innovation (TSRI), 2562: 2) สำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่า ประเทศไทยได้ถูกจัดให้เป็นประเทศที่อยู่ในสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 กล่าวคือ มีประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งหมด (วิไล พิงวิวัฒน์นิกุล, 2564 :33) นอกจากนี้ไทยก็ถูกคาดการณ์ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศแรกของโลกที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุแบบสมบูรณ์ (Aged Society) เนื่องจากอัตราการเกิดของคนไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องโดยมีจำนวนการเกิดเพียงประมาณ 6 แสนคนต่อปี ซึ่งหากสถานการณ์ยังเป็นเช่นนี้ต่อไปแล้วนอกจากจำนวนประชากรไทยโดยรวมจะเริ่มลดลงแล้ว ไทยจะขยับขึ้นเป็นสังคมสูงอายุแบบสุดยอด (Hyper Aged Society) ซึ่งมีสัดส่วนประชากรที่อายุมากกว่า 65 ปีถึงร้อยละ 20 หรือมีประชากรอายุมากกว่า 60 ปีกว่าร้อยละ 30 ภายในปี พ.ศ. 2584 โดยคาดว่าจะการขยับนี้ใช้เวลาเร็วกว่าประเทศญี่ปุ่นเสียอีก (วิช เกษมทรัพย์, 2564:25) สัดส่วนประชากรสูงวัยที่กำลังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมไทยในอนาคตที่จะเต็มไปด้วยผู้สูงอายุ ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้มีการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นประชากรหลักของชาติเป็นบุคคลคุณภาพ (ฉัตรพร ถมกระจำง, 2565:121) โดยสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุที่สูงขึ้นอย่างรวดเร็วดังกล่าว ย่อมหมายถึง ภาระของรัฐ ชุมชน และครอบครัว ในการดูแลสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการยังชีพ ซึ่งภาวะสังคม สูงอายุนั้นไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลหรือภายในครอบครัวเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบในวงกว้างไปต่อภาคเศรษฐกิจในชุมชนไปจนถึงในระดับประเทศอีกด้วย (นราวุฒิ นุชนาคา, 2563:35) มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2556) ระบุว่า ในภาวะที่ประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ หากผู้สูงอายุต้องออกจากกำลังแรงงาน โดยไม่มีรายได้จากการทำงานแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ ทั้งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในเชิงเศรษฐกิจจากการที่ประเทศเป็นสังคมผู้สูงอายุจะส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ปัญหา

การจ้างงาน การทดแทนแรงงาน การถ่ายทอดประสบการณ์ หรือการจัดการความรู้ระหว่างรุ่น เป็นต้น นอกจากนั้น ภาระทางเศรษฐกิจในภาคการเงินการคลังของรัฐจะมีมากขึ้น เช่น ค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลของประเทศที่จะสูงขึ้นในขณะที่รายได้ของรัฐบาลจะลดลง เนื่องจากการที่เก็บภาษีได้ลดลง รวมถึงระดับความมั่นคงของกองทุนประกันสังคมอาจลดลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระดับการออมและการลงทุนของประเทศในอนาคตได้

การพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ที่มุ่งสร้างจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงผู้สูงอายุในฐานะบุคคลที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ตามยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุในมาตรการที่ 2.3 มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553) ตลอดจน พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 โดยเฉพาะในประเด็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงทางรายได้ด้วยการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุในระบบและนอกระบบ การส่งเสริมการฝึกอาชีพ และการจัดหางานที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมความสามารถในการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ แต่เท่าที่ผ่านมา ผลจากการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ชี้ให้เห็นว่า การส่งเสริมการทำงานเพื่อเป็นหลักประกันทางเศรษฐกิจยังไม่บรรลุผล ยังขาดแผนปฏิบัติที่ช่วยผลักดันในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ (ขลิต สวัสดิ์ผล, 2563:56)

กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุที่ครอบคลุมในทุกมิติ เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น (สำนักข่าว Hfocus, 2565) จากการสำรวจล่าสุด กรุงเทพมหานครมีประชากร 5,588,222 คน (ไม่รวมประชากรแฝง) เป็นผู้สูงอายุถึง 1,140,509 คน ตัวเลขดังกล่าวบ่งชี้ว่ากรุงเทพมหานครเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว (สยามรัฐออนไลน์, 2566) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสมาชิกครอบครัวนับตั้งแต่การดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา การคงไว้ของรายได้ผู้สูงอายุ ตลอดจนผลที่เกิดต่อพลวัตทางเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อถึงวัยสูงอายุสภาพร่างกาย จิตใจ และสังคม มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด สภาพร่างกายจะเสื่อมลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น สภาพจิตใจก็มีการเปลี่ยนแปลงโดยจะหงุดหงิดง่ายและวิตกกังวลสูง อีกทั้งวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุก็

เปลี่ยนไป เพราะเกษียณอายุจากการทำงาน มีกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมทางสังคมลดลง ทำให้เกิดความรู้สึกสูญเสียบทบาทและความรู้สึกในคุณค่าของตนเองลดลง (วิไลพร ขาวงษ์ และคณะ, 2554:20) การสนับสนุนผู้สูงอายุเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาชุมชนเส้นเลือดฝอย เนื่องจากผู้สูงอายุมีประสบการณ์และความสามารถหลากหลาย กทม. มีหน้าที่อำนวยความสะดวกและสนับสนุนพื้นที่ให้เกิดชมรมและกิจกรรมต่าง ๆ สนับสนุนงานสร้างรายได้ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถพึ่งพาตนเอง สิ่งสำคัญคือ สร้างคุณค่าความภาคภูมิใจ และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม (สยามรัฐออนไลน์, 2566)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาถึงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ของผู้สูงอายุ ให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้โดยเฉพาะในประเด็นการสร้างหลักประกันความมั่นคงทางรายได้ด้วยการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุในระบบและนอกระบบ การส่งเสริมการฝึกอาชีพ รวมทั้งส่งเสริมความสามารถในการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ แนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร

## การทบทวนวรรณกรรม

### แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

### ความหมายของผู้สูงอายุ

กลุ่มการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (2553) ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีสัญชาติไทยและมีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ทั้งนี้ผู้สูงอายุไม่ได้มีลักษณะเหมือนกันหมด แต่จะมีความแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ โดยแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุไว้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1) ผู้สูงอายุตอนต้น อายุ 60 - 69 ปี เป็นผู้สูงอายุที่ยังมีกำลังช่วยเหลือตนเองได้

2) ผู้สูงอายุตอนกลาง อายุ 70 - 79 ปี เป็นผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการเจ็บป่วย ร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัวหรือโรคเรื้อรัง

3) ผู้สูงอายุตอนปลาย อายุ 80 ปีขึ้นไป เป็นผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยบ่อยขึ้น อวัยวะเสื่อมสภาพ และอาจมีภาวะทุพพลภาพ

องค์การอนามัยโลก (WHO, 1994) ให้ความหมายผู้สูงอายุไว้กว้าง ๆ สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 60 ปี หรือมากกว่าเมื่อนับตามวัยหรือ หมายถึง ผู้ที่เกษียณจากการทำงาน เมื่อนับตามสภาพเศรษฐกิจ หรือหมายถึง ผู้ที่สังคมยอมรับว่าผู้สูงอายุกำหนดจากสังคม วัฒนธรรม

การสำรวจสำมะโนประชากรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ปัญหาหลัก ๆ ที่ผู้สูงอายุไทยเผชิญอยู่นั้นประกอบด้วย

1) ปัญหาด้านสุขภาพกาย โดยกระทรวงสาธารณสุข พบว่า มีโรคที่คุกคามผู้สูงอายุมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ โรคหัวใจ โรคเมเร็ง และโรคเบาหวาน

2) ปัญหาด้านสุขภาพจิต จะพบมากในผู้สูงอายุ เนื่องจากเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขนาดใหญ่เป็นครอบครัวขนาดเล็ก จากผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ผู้สูงอายุ ซึ่งต้องพึ่งพาลูกหลานต้องคิดมาก เครียด และจะถูกทอดทิ้งอย่างรวดเร็ว

3) ปัญหาไม่สามารถปรับตัวเข้าสู่วัยกลางคนได้ การเข้าสู่วัยผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย บางครั้งทำให้บางคนอาจปรับตัวไม่ทัน จึงเกิดความเครียด ซึมเศร้า โกรธง่าย ใจน้อยและมองโลกในแง่ร้าย

4) ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ไร้ที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุในชนบท และตามชุมชน แออัดต่างๆ ที่ลูกหลานต้องดิ้นรนหารายได้โดยทำงานในเมืองหลวง ซึ่งปัจจุบันเพิ่มความรุนแรง มาก อันเป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ (เพ็ญแข ประจันปัจฉิก, 2545 :82-86)

### แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

องค์การอนามัยโลก (1994) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็น มโนทัศน์หลายมิติที่ประสานการรับรู้ของบุคคลในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านระดับความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพา ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความเชื่อส่วนบุคคลได้ วัฒนธรรม ค่านิยม และเป้าหมายในชีวิตแต่ละบุคคล

Orem (1991:21) ให้ความหมายคุณภาพชีวิตว่า เป็นการรับรู้ถึงภาวะที่ปรากฏอยู่ของ ตน ซึ่ง แสดงออกโดยความพึงพอใจ ความยินดี และการดำรงไว้ซึ่งความเป็นบุคคล คุณภาพชีวิตจึงเกี่ยวข้องกับคุณภาพความสำเร็จในการใช้ความพยายามของบุคคล และการมีแหล่งประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเพียงพอ เน้นว่าบุคคลสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้แม้จะมีความผิดปกติของโครงสร้างและการทำงานของร่างกาย

Ferrans (1990:65) ที่เสนอว่าคุณภาพเป็นความรู้สึกเป็นปกติสุข (Sense of Well-being) ของบุคคลซึ่งเป็นผลต่อความรู้สึกพึงพอใจของการดำรงชีวิต

### องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

Berg horn et al. (1981) ระบุองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุว่า ประกอบด้วย สภาพทางเศรษฐกิจ สุขภาพ สภาพแวดล้อม การพึ่งพาตนเอง และการทำกิจกรรม

Denham (1991) เสนอว่า องค์ประกอบคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต และด้านบุคลิกภาพและประวัติในอดีต

Peace (1990) แบ่งองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตออกเป็น ด้านกายภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอำนาจบุคคล ด้านวิถีชีวิต และด้านบุคลิกภาพ

องค์การอนามัยโลกได้เสนอองค์ประกอบคุณภาพชีวิตไว้ 4 ด้าน ดังนี้



1) ด้านร่างกาย (Physical domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคลซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวันเช่นการรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบายไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดของร่างกายได้ การรับรู้ถึงความสามารถ หรือศักยภาพในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นต้น

2) ด้านจิตใจ (Psychological Domain) การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึง

ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สติ การตัดสินใจและความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตนเองที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เป็นต้น

3) ด้านสังคม (Social Relationship) คือการรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของ ตนเองกับบุคคลอื่นการรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าได้ เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม รวมทั้งในเรื่องการรับรู้อารมณ์เพศหรือการมี เพศสัมพันธ์

4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผล ต่อการดำเนินชีวิตเช่น การรับรู้ว่าตนมีชีวิตอย่างอิสระ มีความปลอดภัย และมั่นคงในชีวิต การ รับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวกมีแหล่ง ประโยชน์ด้านการเงินสถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่ามีโอกาสที่จะ ได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่ามีกิจกรรมสันทนาการและมีกิจกรรมใน เวลาว่าง

### แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2556:32) การส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุได้ถูก กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตและการส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1) เป็นการจัดสวัสดิการในรูปแบบการดูแลผู้สูงอายุครบวงจรในทุกมิติ

2) ชุมชนเป็นฐานและเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ แขนงนำ อาสาสมัคร ชุมชน องค์กร เครือข่าย ภาครัฐ และภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนโดยมีองค์กรปกครองท้องถิ่นให้ การหนุนเสริม

3) ผู้สูงอายุมีสถานที่รวมกลุ่มทำกิจกรรมครอบคลุมทุกมิติโดยเฉพาะมิติเศรษฐกิจ เน้นการสร้างรายได้และการมีงานทำที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

4) ส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุโดยเฉพาะการส่งเสริมด้านอาชีพ การผลิต การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชนอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

ชลีย์พร อมรวัฒนา และคณะ (2551:21) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการแก้ไขหรือลดอุปสรรคเรื่องการทำงานของผู้สูงอายุในต่างประเทศประสบความสำเร็จ เนื่องจากปัจจัยหลายประการดังนี้

1) การแสวงหาวิธีการส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุที่มีรูปแบบที่หลากหลายและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาการกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการทำงานในผู้สูงอายุในประเทศต่าง ๆ จะเห็นว่าในหลายประเทศมีความพยายามกำหนดรูปแบบและมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจ้างงานสูงอายุที่หลากหลาย อาทิ รัฐบาลอังกฤษได้แสวงหาวิธีการจัดอุปสรรคในการทำงานของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องในหลายวิธีการ เช่น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนายจ้างผ่านการรณรงค์ที่เรียกว่า Age Positive การออกกฎหมาย Code of Practice on Age Diversity in Employment โครงการ New Deal 50 Plus การฝึกอบรมโครงการ The Employer Training Pilots หลักสูตรการเรียนตลอดชีพ และหลักสูตรการปรับปรุงและพัฒนาทักษะ ซึ่งมาตรการที่หลากหลายจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถช่วยเหลือแรงงานผู้สูงอายุให้มีโอกาสกลับเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อีกครั้ง

2) ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศ จากการศึกษา พบว่า ประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การจัดสวัสดิการที่มีคุณภาพ เนื่องจากสภาพความสมบูรณ์ของร่างกายและระดับการศึกษาของผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการสนับสนุนให้มีการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ ดังนั้น ในประเทศพัฒนาแล้วส่วนใหญ่ภาครัฐจะจัดสวัสดิการที่มีคุณภาพที่หลากหลายให้บริการแก่ประชาชน

4) การออกมาตรการส่งเสริมให้นายจ้างจ้างแรงงานผู้สูงอายุด้วยความสมัครใจ เมื่อพิจารณาถึงมาตรการที่ประเทศต่าง ๆ นำมาใช้เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุ

5) การเพิ่มพูนความรู้และการพัฒนาทักษะ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีต่อความสำเร็จของการส่งเสริมการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ คือ การเพิ่มโอกาสในการเรียนให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่อง

### แนวคิดการสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ

#### การสร้างรายได้ในยุคสมัยใหม่สำหรับผู้สูงอายุ

วรโชติ โพธาราม (2563:122) ได้ศึกษาอาชีพของผู้สูงอายุในปัจจุบันยังมีอีกมากมายที่สามารถทำได้ โดยเฉพาะงานที่ได้เป็นนายตัวเอง เนื่องจากผู้สูงอายุมีเวลายืดหยุ่น มีอิสระในการเลือก อาจจะไม่ต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดูลูกหลาน งานหนักหรืองานเบาก็สามารถเลือกได้ อีกทั้งยังได้อยู่บ้าน และช่วยคลายความเครียดได้อีกด้วย โดยตัวอย่างอาชีพต่าง ๆ เช่น

1) สอนหนังสือออนไลน์ ในช่วงโควิด-19 การเรียนออนไลน์เป็นที่นิยมมากขึ้นเนื่องจากทำให้สะดวกทั้งผู้เรียนและผู้สอนซึ่งการศึกษาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาสำหรับทุกคน โดยผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์หรือความรู้ในเรื่องเฉพาะทางหรือมีภูมิปัญญาจากการสั่งสมประสบการณ์ หรือเป็นปราชญ์ชาวบ้าน สามารถนำมาแบ่งปันได้โดยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการสอนออนไลน์ผ่านทางวิดีโอคอล การอัดคลิปวิดีโอการสอนลง YouTube หรือช่องทางอื่น ๆ อีกมากมาย

2) เป็นที่ปรึกษาเฉพาะด้าน องค์กรต่าง ๆ ในปัจจุบันมีความต้องการที่จะใช้ความรู้หรือประสบการณ์เฉพาะด้านที่หาได้จากผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ทำให้ในหลายองค์กรนิยมเชิญผู้สูงอายุที่เกษียณอายุการทำงานไปเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ช่วยในการตัดสินใจต่าง ๆ โดยเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำการวางแผนกลยุทธ์สำหรับองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน

3) ขายของออนไลน์ ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าในปัจจุบันการซื้อขายบนโลกออนไลน์เป็นช่องทางหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ได้อย่างมหาศาล เนื่องจากคนหันมานิยมซื้อของบนช่องทางออนไลน์กันมากมาย เพราะสะดวกและประหยัดเวลา และผู้ขายไม่ต้องเสียค่าพื้นที่ ไม่เหนือบ่ากว่าแรงกับการยืนขายตลอดเวลาทั้งวัน เพราะการอยู่บ้านเฉย ๆ ก็สามารถขายของออนไลน์ได้ เพราะฉะนั้นผู้สูงอายุ ก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน

4) ขายอาหารออนไลน์ ผู้สูงอายุบางท่านมีพรสวรรค์ในการทำอาหาร และประสบการณ์ที่สั่งสมมานานสามารถแบ่งปันความอร่อยให้กับคนรอบข้างได้ โดยในปัจจุบันช่องทางการขายอาหารมีมากมายไม่ว่าจะเป็น ร้านค้าออนไลน์ ช่องทางเดลิเวอรี่โดยสามารถประกอบอาหารจากที่บ้านตัวเองได้เลย หรือจะเปิดร้านขายที่บ้านก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถประสบความสำเร็จได้

5) นักสร้างสรรค์งานฝีมือผ่านสื่อดิจิทัล ผู้สูงอายุท่านใดที่มีความหลงใหลและมีฝีมือในเรื่องของงานศิลปะ ด้วยประสบการณ์ที่สั่งสมมานาน ทำให้งานศิลปะที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ เช่น ภาพวาด เครื่องปั้น ผ้าทอ หรืองานแกะสลัก สามารถนำผลงานศิลปะมาวางขายออนไลน์ได้ โดยในยุคปัจจุบัน การซื้อขายงานศิลปะผ่านทางออนไลน์ก็เป็นหนึ่งในช่องทางที่มีความน่าสนใจ และจะยังสามารถสร้างรายได้เสริมได้อีกด้วย

6) นักเขียนหรือนักแปล การเล่าเรื่องราวประสบการณ์ชีวิต หรือความชื่นชอบที่จะแบ่งปันความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ผ่านตัวหนังสือ ก็สามารถเป็นช่องทางในการหารายได้โดยการเผยแพร่ผ่านโลกออนไลน์ไม่ว่าจะเป็น ผ่านบล็อก เว็บไซต์ หรือหนังสืออีบุ๊ก ก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางในการสร้างรายได้ในยุคดิจิทัล

7) ถ่ายภาพขายออนไลน์ ปัจจุบันการขายภาพถ่ายบนโลกออนไลน์เป็นที่นิยมมาก โดยมีหลายแพลตฟอร์มที่สามารถนำภาพถ่ายมาวางจำหน่ายได้ เช่น Shutterstock Dreamstime Fotolia นอกจากจะสร้างรายได้เสริมได้แล้ว ผู้สูงอายุยังได้ทำงานอดิเรกที่ตัวเองชอบ และยังได้ท่องเที่ยวหาไอเดีย หรือสถานที่ถ่ายรูปต่าง ๆ ช่วยแก้เบื่อแก้เหงาได้อีกด้วย

8) ทำเกษตรอัจฉริยะ ผู้สูงอายุส่วนมากชอบการปลูกต้นไม้ ทำสวน เนื่องจากได้อยู่กับธรรมชาติ อยู่กับความสงบ และได้ออกกำลังกายไปในตัว ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้มา ก็สามารถนำมาประกอบอาหาร โดยไม่ต้องเสียเงินซื้อ หรือถ้าผลผลิตเหลือ ก็สามารถนำไปฝากเพื่อนบ้าน ขายตามท้องตลาด หรือจะฝากขายตามร้านสะดวกซื้อก็ได้เช่นเดียวกัน ซึ่งในยุคปัจจุบันสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับการทำการเกษตรได้ อีกทั้งยังสามารถช่วยเพิ่มผลผลิต ลดแรงงานมนุษย์ และมีความแม่นยำในการบริหารจัดการแปลงปลูกได้เป็นอย่างดี

9) เปิดบ้านพักโฮมสเตย์ หากในบ้านของผู้สูงอายุมีพื้นที่เหลือ หรือมีบ้านพักตากอากาศที่ว่าง ก็สามารถริโนเวทให้เป็นบ้านพักโฮมสเตย์ โดยเฉพาะหากเป็นบ้านที่อยู่ใน

แหล่งท่องเที่ยว นอกจากจะได้กลับบ้านตัวเองแล้ว ยังสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับตัวเองได้ สามารถอาศัยสื่อดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์หาลูกค้าสำหรับโฮมสเตย์ หรือใช้แพลตฟอร์มต่างๆ ในการให้บริการ จอที่ปัก เป็นต้น

## วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่ศึกษา คือ เขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร

**ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 21 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารและบุคลากรหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผู้บริหารสำนักงานเขตในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 7 คน และบุคลากร ในสำนักงานเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 7 โดยคัดเลือกตัวแทนเขตละ 2 คน คือ ผู้บริหาร 1 คน และ บุคลากร 1 คน 2) ผู้สูงอายุทั้งชายและหญิง ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 7 คน โดยเลือกตัวแทนเขตละ 1 คน คละกันไปทั้งเพศชายและเพศหญิง และมีความหลากหลายด้านช่วงอายุ

**เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

**การเก็บรวบรวมข้อมูล** คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

**การวิเคราะห์ข้อมูล** มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคำถามสำหรับเก็บข้อมูลในแต่ละประเด็น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเชิงพรรณนา

## ผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

## 1. การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า กรุงเทพมหานคร ได้มีการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ ได้แก่

1.1 การจัดฝึกอบรมความรู้ พบว่า มีการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพฯ ให้กลุ่มผู้สูงอายุตามชุมชน เพื่อเสริมสร้างความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ โดยการเนื้อหาวิชาความรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดฝึกอบรมจะคำนึงถึงความสะดวกคล้อย กับศักยภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ

1.2 การพัฒนาฝีมือ พบว่า มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนาทักษะฝีมือผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ไปใช้กับการประกอบอาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือสามารถให้ประสิทธิภาพการทำงานใกล้เคียงกับวัยแรงงานวัยอื่น

1.3 การจัดหางาน พบว่า อาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในหลากหลายรูปแบบ มีการสร้างฐานข้อมูลสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อใช้วิเคราะห์ศักยภาพของแรงงานสูงอายุ วางแผนการจ้างงานผู้สูงอายุ รวมถึงส่งมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมให้ทำอาชีพอิสระ

1.4 การส่งเสริมนายจ้าง พบว่า การกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสม เพื่อกระตุ้นให้นายจ้างเกิดจ้างงานแรงงานผู้สูงอายุ การปรับปรุงมุมมองของนายจ้างที่มีต่อผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดมีการจ้างงานผู้สูงอายุมากขึ้น รวมถึงสำรวจความต้องการทำงานของผู้สูงอายุเพื่อสร้างโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุ

1.5 การส่งเสริมการรวมกลุ่ม พบว่า มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มในลักษณะของการรวมกลุ่มเป็นชมรมผู้สูงอายุ เพื่อสร้างตราสินค้าที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานภาครัฐจะคอยพัฒนาต่อยอดสินค้าสู่ตลาดออนไลน์ แต่การส่งเสริมยังขาดความต่อเนื่อง และผู้สูงอายุยังขาดการมีส่วนร่วม ติดบ้าน และแยกตัวออกจากสังคม

## 2. ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ประเด็นด้านทัศนคติของสังคมและผู้ประกอบการที่มีต่อผู้สูงอายุเป็นไปในทิศทางที่เป็นลบ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับโอกาสในการจ้างงาน เพราะมองว่าผู้สูงอายุไม่มีศักยภาพในการทำงาน การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพของผู้สูงอายุไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรและขาดความต่อเนื่อง การขาดเงินลงทุนที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุปฏิเสธไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพและบางส่วนไม่ต้องการทำงาน

## 3. แนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า กรุงเทพมหานครและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มโอกาสในการทำงานให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการเพิ่มมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการ เสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่แข็งแรง มีศักยภาพในการทำงาน จัดอบรมเพิ่มทักษะหรือฝึกอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ รวมถึงการวัดประเมินผลเพื่อสะท้อนภาพการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ นำภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างงานสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ สนับสนุนและจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ ช่วยเหลือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่สนใจ และมียอดขายมากขึ้น

## อภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลซึ่งสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ  
แยกเป็นประเด็นคือ

1) การจัดฝึกอบรมความรู้ พบว่า มีการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพฯ ให้กลุ่มผู้สูงอายุ ตามชุมชน เพื่อเสริมสร้างมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และสร้างรายได้ โดยการเนื้อหาวิชาความรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดฝึกอบรมจะคำนึงถึงความสอดคล้องกับ ศักยภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชลียพร อมรวัฒนา และคณะ (2551) ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีต่อความสำเร็จของการส่งเสริมการจ้างแรงงาน ผู้สูงอายุ คือ การเพิ่มโอกาสในการเรียนให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้เพิ่มพูน

ความรู้และพัฒนา ทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พายุ นาวาคุณ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุยังมีความสนใจที่จะเข้าร่วมฝึกอบรมอาชีพ ที่มีมาตรฐานเพื่อให้เกิดความรู้และทักษะในอาชีพที่จะทำให้มีรายได้เพิ่มสูงขึ้นเพียงพอที่เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และต้องการมีเงินออมเพื่อใช้จ่ายในเวลาที่ไม่สามารถทำงานได้

2) การพัฒนาฝีมือ พบว่า มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนา ทักษะฝีมือผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ไปใช้กับการประกอบอาชีพของตนเองได้ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือสามารถให้ประสิทธิภาพการทำงานใกล้เคียงกับวัยแรงงานวัยอื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ World Economic Forum (2017) คาดการณ์ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเรื่องทักษะในตลาดแรงงาน โดยสัดส่วนของแรงงานมากกว่าครึ่งจะต้องมีการ พัฒนาหรือเปลี่ยนทักษะสำคัญภายในปี ค.ศ. 2022 โครงสร้างอายุของกำลังแรงงานมีการ เปลี่ยนแปลงเนื่องจากคนมีอายุยืนยาวขึ้น เมื่อมีอายุคาดหมายเฉลี่ย (Life Expectancy) เพิ่มขึ้น กลายเป็นการเพิ่มโอกาสในการอยู่ในตลาดแรงงานนานขึ้น และสามารถสร้างประโยชน์ ทางเศรษฐกิจและรักษาเสถียรภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้ต่อไปแม้ในยามที่ สัดส่วนของวัยกำลังแรงงานเริ่มลดลง ดังนั้น แรงงานในวัยสูงอายุจะเป็นอีกกำลังสำคัญของการ ขับเคลื่อนตลาดแรงงานในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่ประกอบไปด้วยคนหลายวัย (Multi-Generational Workforce) ดังนั้น นโยบายที่สำคัญจากนี้ไปคือ การเพิ่มการลงทุนในการ พัฒนาและยกระดับทักษะแรงงานสูงอายุ (Reskill and Upskill) เพื่อเพิ่มความสามารถในการ ได้รับการจ้างงาน (Employability) ของแรงงานกลุ่มนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี



เทียนธาดา และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดพะเยาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดพะเยามีดังนี้ 1) ผู้นำชุมชนที่มีจิตอาสา 2) การมีส่วนร่วมของเครือข่ายกับชุมชน 3) การสร้างคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ 4) การมีทรัพยากรในท้องถิ่น 5) การได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐและเอกชน 6) การปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7) การคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ 8) การจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการตลาด 9) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสบการณ์ของผู้สูงอายุ และ 10) การได้รับการฝึกอบรมจากทางหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชน

3) การจัดหางาน พบว่า อาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในหลากหลายรูปแบบ มีการสร้างฐานข้อมูลสำหรับผู้สูงอายุเพื่อใช้วิเคราะห์ศักยภาพของแรงงานสูงอายุ วางแผนการจ้างงานผู้สูงอายุ รวมถึงส่งมอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมให้ทำอาชีพอิสระ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชลัยพร อมรวัฒนา และคณะ (2551) การแก้ไขหรือลดอุปสรรคเรื่องการจ้างงานของผู้สูงอายุในต่างประเทศ ประสบความสำเร็จ เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ดังนี้ 1) การแสวงหาวิธีการส่งเสริมการจ้างงานในผู้สูงอายุที่มีรูปแบบที่หลากหลายและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 2) ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศ 3) การจัดสวัสดิการที่มีคุณภาพ 4) การออกมาตรการส่งเสริมให้นายจ้างจ้างแรงงานผู้สูงอายุด้วยความสมัครใจ และ 5) การเพิ่มพูนความรู้และการพัฒนาทักษะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภชัย ศรีสุชาติ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ ตามนโยบายประชารัฐเพื่อสังคม (E6) ภาครัฐจึงควรสร้างแนวทางการจ้างงานผู้สูงอายุตามนโยบายประชารัฐเพื่อสังคม โดยมีรูปแบบเพื่อเสริมสร้างการจ้างงานผู้สูงอายุได้ 3 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบที่ 1 เป็นการจ้างงานผู้สูงอายุที่อยู่ในระบบการทำงานแบบมีนายจ้างหรือการขยายการเกษียณอายุการทำงาน โดยเน้นผู้สูงอายุที่มีการทำงานอยู่ในระบบ รูปแบบที่ 2 เป็นการจ้างงานผู้สูงอายุผ่านระบบของการทำงานไม่เต็มเวลา เป็นแรงงานส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิตหรืออยู่ในห่วงโซ่อุปทานของกระบวนการผลิตให้กับบริษัท รวมถึงการจัดระบบตลาดสินค้าที่มีผู้สูงอายุเป็นผู้ผลิตและเป็นผู้ขาย ซึ่งเป็นการดำเนินการที่มีความต่อเนื่อง ซึ่งกลไกส่งเสริมรูปแบบของการทำงานกลุ่มนี้ คือ มาตรการภาครัฐที่ส่งเสริมให้สถานประกอบการมีความยืดหยุ่นในการจ้างงานผู้สูงอายุ เช่น การทำตลาด

สินค้าให้กับผู้สูงอายุ และการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการและการเพิ่มทักษะการทำงานให้ผู้สูงอายุ รูปแบบที่ 3 เป็นการจ้างงานผู้สูงอายุผ่านกลไกของการทำ CSR ของกิจการต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนการจัดสรรงบประมาณด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมาเป็นงบประมาณเพื่อการจ้างผู้สูงอายุ การบริจาคเพื่อให้เกิดกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้สูงอายุในการทำงาน

4) การส่งเสริมนายจ้าง พบว่า การกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้นายจ้างเกิดจ้างงานแรงงานผู้สูงอายุ การปรับปรุงมุมมองของนายจ้างที่มีต่อผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดมีการจ้างงานผู้สูงอายุมากขึ้น รวมถึงสำรวจความต้องการทำงานของผู้สูงอายุเพื่อสร้างโอกาสในการทำงานของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (2558) ได้เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการทำงานผู้สูงอายุในภาคเอกชน ดังนี้ 1) การใช้มาตรการจูงใจ ทั้งในด้านอุปทานและอุปสงค์ 2) การลดอุปสรรคต่อการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยการสร้างทัศนคติและค่านิยมที่ดีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 3) มาตรการสนับสนุน โดยการปรับปรุงกฎหมายการไม่เลือกปฏิบัติกับลูกจ้างสูงอายุ การสร้างระบบคัดกรองและจัดทำข้อมูลผู้สูงอายุที่ต้องการทำงาน 4) การสร้างระบบการเงินการคลังมหภาค เพื่อพัฒนาระบบบำนาญบำนาญและการออมให้เอื้อต่อการส่งเสริมให้เกิดการขยายอายุการทำงาน และ 5) การเตรียมความพร้อมคนไทยเพื่อเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภชัย ศรีสุชาติ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ ตามนโยบายประชารัฐเพื่อสังคม (E6) ผลการวิจัยพบว่า ภาครัฐควรมีมาตรการเสริมอื่นๆ เพื่อจูงใจให้เกิดการจ้างงานผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ และไม่เป็นการบังคับสถานประกอบการให้ต้องมีการรับผู้สูงอายุเข้าทำงาน แต่เป็นการดำเนินการในลักษณะของความสมัครใจและมีการส่งเสริมหรือให้การสนับสนุนผ่านรูปแบบทั้งเป็นตัวเงินและมีได้เป็นตัวเงินจากภาครัฐ ซึ่งตัวอย่างของมาตรการกลุ่มนี้ เช่น การยกย่องสถานประกอบการที่เป็นต้นแบบของการจ้างงานผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้ภาคการเงินมีนวัตกรรมทางการเงินที่เหมาะสมต่อสังคมผู้สูงอายุ การส่งเสริมการอบรมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เป็นต้น

5) การส่งเสริมการรวมกลุ่ม พบว่า มีการส่งเสริมการรวมกลุ่มในลักษณะของการรวมกลุ่มเป็นชมรมผู้สูงอายุ เพื่อสร้างตราสินค้าที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ โดยหน่วยงานภาครัฐจะคอย

พัฒนาต่อยอดสินค้าสู่ตลาดออนไลน์ แต่การส่งเสริมยังขาดความต่อเนื่อง และผู้สูงอายุยังขาดการมีส่วนร่วม ติดบ้าน และแยกตัวออกจากสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ นนทยา อิทธิชินบัญชา (2559) การสร้างเครือข่าย กลุ่มผู้สูงอายุที่มีความสัมพันธ์กัน มีโครงสร้างและระบบการจัดการการเชื่อมโยงกันสามารถร้อยรัดความพยายามในการสร้างอาชีพต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ อย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันโดยที่แต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสียเอกลักษณ์ และปรัชญาของตนเอง การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็น หรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็นโครงสร้างของความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พายุ นาวาคุระ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่อ อำเภอมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการให้มีการรวม กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่มีความเหมาะสมกับบริบทชุมชนของตนเองและให้มีความสอดคล้องกับสภาวะร่างกายของผู้สูงอายุด้วยเช่นกัน

**2. ปัญหาและอุปสรรคการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ** ที่พบว่า ทักษะคติของสังคมและผู้ประกอบการที่มีต่อผู้สูงอายุเป็นไปในทิศทางที่เป็นลบ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับโอกาสในการจ้างงาน เพราะมองว่าผู้สูงอายุไม่มีศักยภาพในการทำงาน การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพของผู้สูงอายุไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรและขาดความต่อเนื่อง การขาดเงินลงทุนที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุปฏิเสธไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพและบางส่วนไม่ต้องการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2554) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงสังคมจากสังคมแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมสมัยใหม่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าทางเศรษฐกิจ และมักถูกทอดทิ้งไว้ลำพัง ทั้ง ๆ ที่ผู้สูงอายุอาจมีความต้องการรายได้มากกว่าในช่วงวัยกลางคน เช่น เกิดปัญหาสุขภาพทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการ รักษาพยาบาลมากขึ้น ต้องการคนดูแลเนื่องจากตนเองไม่แข็งแรง ดังนั้นผู้สูงอายุจะมีความต้องการ ด้านการเงินมากขึ้น ในกรณีที่ถูกปฏิเสธจากแหล่งทรัพยากรทางการเงิน เช่น การเกษียณอายุทำให้ครอบครัวของผู้สูงอายุต้องเผชิญกับการมีรายได้จำกัดรวมทั้งภาวะทางเศรษฐกิจที่ถดถอยส่งผลกระทบต่อรายได้ของผู้สูงอายุทั้งสิ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัสมล บุตรวิเศษ และอุปรีษฐา อินทรสาด (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอมะนังนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า ความแข็งแรงของร่างกาย การมีสมาธิในการทำงาน ความพึงพอใจที่ได้ผูกมิตรกับคนอื่น และชีวิตความเป็นอยู่ภาพรวม ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม ตามลำดับ

**3. แนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ** ที่พบว่า ควรเพิ่มโอกาสในการทำงานให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการเพิ่มมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการ เสริมสร้างความแข็งแรงด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่แข็งแรง มีศักยภาพในการทำงาน จัดอบรมเพิ่มทักษะหรือฝึกอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ รวมถึงการวัดประเมินผลเพื่อสะท้อนภาพการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้สูงอายุ นำภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างงานสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ สนับสนุนและจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ ช่วยเหลือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่สนใจ และมียอดขายมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ วรโชติ โพธาราม (2563) ในปัจจุบันยังมีอาชีพอีกมากมายที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ โดยเฉพาะงานที่ได้เป็นนายตัวเอง เนื่องจากผู้สูงอายุมีเวลายืดหยุ่น มีอิสระในการเลือก อาจจะไม่ต้องแบกรับภาระในการเลี้ยงดูลูกหลาน งานหนักหรืองานเบาก็สามารถเลือกได้ อีกทั้งยังได้อยู่บ้าน และช่วยคลายความเครียดได้อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรา สุขะสุนทร์ และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุด้วยผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการผู้สูงอายุควรพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในท้องถิ่นโดยใช้ภูมิปัญญาที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมและกำหนดเป็นตำแหน่งผลิตภัณฑ์ ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายประเภทและหลายระดับราคา การกำหนดราคาให้สอดคล้องกับคุณภาพและปริมาณของผลิตภัณฑ์ โดยพิจารณาต้นทุนประกอบ ภาครัฐควรจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำหรับผลิตและจำหน่าย และจัดตั้งศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางออนไลน์ประจำตำบลโดยมีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง

## องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ได้เห็นกระบวนการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ โดยกรุงเทพมหานคร ได้มีการจัดฝึกอบรมความรู้ มีการจัดโครงการส่งเสริมอาชีพ เสริมสร้างมีความรู้ ฝึกทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของผู้สูงอายุ มีการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวในการพัฒนาทักษะฝีมือผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นให้นายจ้างเกิดจ้างงานแรงงานผู้สูงอายุ รวมถึงมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มในลักษณะของการรวมกลุ่มเป็นชมรมผู้สูงอายุ เพื่อสร้างสินค้าที่ผลิตโดยผู้สูงอายุ โดยอาศัยกลไกความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในหลากหลายรูปแบบ สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบในประเด็นด้านทัศนคติของสังคมและผู้ประกอบการที่มีต่อผู้สูงอายุเป็นไปในทิศทางที่เป็นลบ ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับโอกาสในการจ้างงาน เพราะมองว่าผู้สูงอายุไม่มีศักยภาพในการทำงาน การรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพของผู้สูงอายุไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรและขาดความต่อเนื่อง ผู้สูงอายุปฏิเสธไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพและบางส่วนไม่ต้องการทำงาน ในส่วนแนวทางการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุนั้น คือ กรุงเทพมหานครและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มโอกาสในการทำงานให้แก่ผู้สูงอายุ โดยการเพิ่มมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการ เสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่แข็งแรง มีศักยภาพในการทำงาน จัดอบรมเพิ่มทักษะหรือฝึกอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ นำภูมิปัญญาและประสบการณ์ของผู้สูงอายุมาเป็นกลไกสำคัญในการสร้างงานสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุช่วยเหลือในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาดเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่สนใจ และมียอดขายมากขึ้น

## สรุป/ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุเพื่อประกอบอาชีพของผู้สูงอายุไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควรและขาดความต่อเนื่อง การขาดเงินลงทุนที่ใช้ในการประกอบอาชีพ

2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรสร้างความตระหนักในคุณค่าของตนเองของผู้สูงอายุ การเข้าร่วมกิจกรรมฝึกอบรมความรู้ การพัฒนาฝีมือ และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับตนเอง

3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มหรือกิจกรรมอาชีพของผู้สูงอายุในพื้นที่ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน เช่น การสนับสนุนเงินทุน การจัดฝึกอบรมความรู้ และการพัฒนาฝีมือ จนสามารถสร้างงาน และสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง

### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

3. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการส่งเสริมอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตโซนกลุ่มกรุงเทพเหนือ

## เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพปัญญาวิจัย.

- ฉัตรพร ถมกระจำง. (2565). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ชีวิตของโรงเรียนผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุเลย. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชวลิต สวัสดิ์ผล. (2563). นโยบายการทำงานและการจ้างงาน ผู้สูงอายุ: ข้อเสนอแนะบางประการ. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน, 13(1), 117-132.
- ชลัยพร อมรวัฒนา และคณะ. (2551). การสังเคราะห์โครงการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ไปสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นนทยา อิทธิชินบัญชา. (2559). แนวทางการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุ. ในจังหวัดศรีสะเกษ. วารสารปัญญาภิวัฒน์, 8(1), 111-121.
- นราวุฒิ นุชนาคา. (2563). แรงงานผู้สูงอายุกับการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ในพื้นที่ตำบลราชาเทวะ จังหวัดสมุทรปราการ. ใน การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นัสมล บุตรวิเศษ, อุปริญฐา อินทรสาต. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิศูนย์พระนครศรีอยุธยา.
- พายุ นาวาคุระ. (2564). แนวทางการพัฒนาอาชีพสำหรับผู้สูงอายุของบ้านหนองบ่อ ตำบลหนองบ่ออำเภอ เมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารมนุษยสังคมสาร (มมส), 19(3), 21-42.
- ภัทรา สุขะสุนนท์ และคณะ. (2564). แนวทางการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุด้วยผลิตภัณฑ์ชุมชน ใน จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 23(2), 73-84.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2556). รายงานการสังเคราะห์ข้อมูลจากเวทีวิชาการมนทัศน์ใหม่ นิยามผู้สูงอายุและการขยายอายุเกษียณ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- วรโชติ โพธาราม. (2563). การสร้างรายได้ในยุคสมัยใหม่ สำหรับผู้สูงอายุ. เรียกใช้เมื่อ 21 สิงหาคม 2566, จาก <https://www.depa.or.th/en/article-view/making-modern-for-elderly>

- วิช เกษมทรัพย์. (2564). เราเตรียมพร้อมกันหรือยังกับการดูแลผู้สูงวัยอย่างมีคุณภาพและครอบคลุม. นครปฐม: งานสื่อสารองค์กร กองบริหารงานทั่วไป สำนักงานอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิไลพร ขำวงษ์ และคณะ. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ, 5(2), 32-40.
- ศศิพัฒน์ยอดเพชร. (2554). สวัสดิการผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภชัย ศรีสุชาติ. (2563). ทิศทางการจ้างงานของประเทศไทยในยุคอุตสาหกรรม 4.0. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สยามรัฐออนไลน์. (2566). กทม.เร่งสำรวจผู้สูงอายุ นำเข้าระบบสวัสดิการ สร้างงานพัฒนาชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 17 มิถุนายน 2566, จาก <https://siamrath.co.th/n/440105>
- สุภาวดี เทียนธาดา และคณะ. (2564). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดพะเยา โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). (2558). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักข่าว Hfocus. (2565). กทม. ขับเคลื่อนแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุต่อเนื่อง ดูแลครอบคลุมทุกมิติ. เรียกใช้เมื่อ 17 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.hfocus.org/content/2022/05/25151>
- Denham, M. J. (1991). Care of The Long-stay Elderly Patient. (2nd ed.). London: Chapman and Hall.
- Orem, D. E. (1991). Nursing Concepts of Practice. (4th ed.). Mosby-year Book.
- Peace, S.M. (1990). Researching Social Gerontology: Concepts, Methods and Issues. London: SAGE.
- Research Cafe' Thailand Science Research and Innovation (TSRI). (2562). สังคมผู้สูงอายุการเตรียมความพร้อมและรับมือกับสังคมผู้สูงอายุของไทย. เรียกใช้เมื่อ 21 มิถุนายน 2566, จาก <https://researchcafe.tsri.or.th/aging-society/>



World Health Organization. (1994). Division of Mental Health. Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools. Geneva: World Health Organization.

World Economic Forum (2017). The Future of Jobs Report 2017. Insight Report. Centre for the New Economy and Society.